

Goede projecten, **slechte projecten**

Verstuivingen in de zeereep van Berkheide

Tijdens het jaarlijkse duinconsulentenweekend bezochten de duinconsulenten het stuifproject in de zeereep van Berkheide. Gerrit van Ommering somt ter plekke de voor- en nadelen op en wijst op het reeds bestaande vitale grijsduin met stuifkuilen aan de horizon.

Foto: Joost Bouwmeester

Werk in uitvoering in het zeereepproject in het zuidwesten van Berkheide.

Foto: Gerrit van Ommering

Direct ten noorden van de grote parkeerplaats aan het eind van de Wassenaarse Slag ligt in de zeereep het stuifproject in Berkheide. Hier zijn in opdracht van Staatsbosbeheer een strook zeereep van zo'n 700 meter lang en 200 meter breed en enkele aangrenzende stukken bijna helemaal kaal gemaakt. Er zijn grote oppervlakten duindoorn-vlierstruweel opgeruimd. In dezelfde periode is in de zeereep van Meijendel ook een groot stuifproject uitgevoerd door Dunea. Hoewel het buitenduin hier vergelijkbaar is met Berkheide en de achterliggende gedachte

hetzelfde is, is dit project heel anders van opzet. In Meijendel zijn juist veel stuifkuilen tot op het strand aangelegd. De ingrepen in de zeereep en in het achterliggende duin bleven beperkt tot een paar stroken. Minder fraai zijn enkele nieuwe 'kunstduinen' aan de landkant van het project-gebied. En het is jammer dat bij de uitvoering enkele stuifkuilen aan de strandkant weer zijn vastgelegd. Twee andere recent uitgevoerde zeereepprojecten waarmee we het project in Berkheide kunnen vergelijken zijn Noordvoort (tussen Noordwijk en Zandvoort) en Noordwest Natuurskern (Nationaal Park Zuid-Kennemerland).

Waar moet het stuiven?

Het belangrijkste doel van het zeereepproject in Berkheide is behoud van de achterliggende 'grijze duinen'. Die zouden lichte overstuiving met zand uit de zeereep nodig hebben om in stand te blijven. Op zich is dat geen gekke gedachte. Kalkrijk zand helpt om verzuring van de bodem tegen te gaan. In de stuifrichting van het project is echter nauwelijks grijs duin te vinden. Zand dat hier uit de zeereep stuift smooit deels in een dennenbos of komt terecht in de 'Kalahari'. Dat is een stuk duin waar in de winter van 2001-2002 al een groot stuifproject is uitgevoerd. Hier groeit nu vooral helm en het zal nog lang duren voordat zich weer grijze duinen hebben ontwikkeld. Ook elders in Berkheide is instuiving vanuit de

Het duindoorn-vlierstruweel aan de binnenzijde van de zeereep was een bolwerk van de nachtegaal.

Foto: René van Rossum

zeereep niet echt nodig. Nog niet zo lang geleden waren hier, door het routinematig vastleggen van stuifplekken, bijna geen verstuivingen meer. Deze praktijk is echter al lang verleden tijd, waardoor de grijze duinen inmiddels weer bestaan uit een mozaïek van stuifplekjes, kleine struwelen en duingraslanden, zoals het hoort. Kijk maar eens op Google Earth!

Ook aan de landzijde van de zeereep zijn geen verstuivingen nodig. Van nature is hier nauwelijks dynamiek. De zeereep schijnt deze zone af van inwaaiend zand en zout. De wind heeft er geen vat op. In deze luwte groeien struiken als duindoorn en vlier. Dit type duinstruweel is achter de zeereep vaak uitstekend ontwikkeld en is internationaal gezien waardevol. Het is ook rijk aan duinbroedvogels. Vorig jaar broedden er nog tientallen nachtegallen, grasmussen en andere struweelvogels. Van deze struwelen is afgelopen winter echter een groot deel verwijderd. Onnodig, want het zal hier niet gaan stuiven, en deze struwelen houden verstuivingen ook niet tegen. Waarschijnlijk komen hier weer struwelen terug, maar het zal nog jaren duren voor ze weer net zo rijk zijn als de verwijderde struwelen. Alles bij elkaar zijn - ondanks alle goede bedoelingen - in dit project overwegend de verkeerde maatregelen op de verkeerde plek genomen.

Goede aanpak, slechte aanpak

Het is goed dat geprobeerd wordt om de zeereep in Berkheide - en in Meijendel, en elders - dynamischer te maken. Eeuwenlang beheer gericht op vastleggen heeft de meeste natuurlijke dynamiek eruit gehaald. Duinbehoud strijdt al jaren voor meer dynamiek in de zeereep. Maar wat is de beste aanpak? Een goed voorbeeld is te vinden in de Noordwest Natuurskern in Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Daar zijn tot op het strand een aantal grote sleuven gemaakt van de juiste breedte, diepte en lengte. Het tussenliggende en

Duinvoeltje kan in grote aantallen opduiken in vers overstoven grijze duinen.

Foto: Joost Bouwmeester

achterliggende duin is grotendeels ongemoeid gelaten. De dynamiek is daar prima op gang gekomen. Het zeereepproject in Meijendel is op vergelijkbare wijze opgezet en lijkt daarom ook kansrijk.

In Berkheide is onnodig veel kaal gemaakt, behalve op de plek waar het echt moest: tot op het strand. Het project Noordvoort lijkt juist te veel doorgeschoten in het idee "hoe kleinschaliger hoe beter".

Succesfactoren

Er zijn dus de nodige ervaringen met zeereepprojecten. Soms gaat het goed en soms gaat het fout. Het is daarom hoog tijd voor een goede evaluatie van dit soort projecten, én van andere duinherstelprojecten. Zodat we kunnen leren en het de volgende keer beter gaat. Maar ook al is zo'n evaluatie er nog niet, we kunnen al best wat zinnigs zeggen over succes- en faalfactoren. Belangrijk zijn de omvang en de locatie: niet te groot en niet te klein, en aan de zeezijde, doorlopend tot op het strand. Ook is goede communicatie met betrokkenen belangrijk. Door de inbreng van gebiedskenners kan een project eigenlijk alleen maar beter worden. Goede informatie voor duinwandelaars en andere geïnteresseerden in het veld, op internet of - we noemen maar wat - in het blad DUIN, is ook niet verkeerd.

GERRIT VAN OMMERING
IS LID VAN DE WERKGROEP BERKHEIDE